

De grote en kleine verhalen van de geschiedenis

Welkom

Welkom op deze 3de zondag van de advent, welgeteld 10 dagen vóór Kerstmis, wanneer wij de geboorte van Jezus van Nazareth gedenken en stilstaan bij zijn leven en zijn boodschap. Of dat een groot of een klein verhaal van de geschiedenis is, laat ik voorlopig in het midden. Vandaag lezen we de psalmen 73, 74 en 78 tegen de achtergrond van de campagne van Welzijnszorg. Hun slogan is niet mis te verstaan: 'Samen voor waardig werk: recepten tegen armoede'. Want in ons land leeft bijna 1 op 5 mensen in armoede of net boven de armoedegrens met een groot risico op armoede. Dat is volgens de bijbel een toestand in strijd met Gods wil. Deze god brengt ons hier samen en spreken we aan met "Vader, Zoon en Broeder en inspirerende Geest in ons midden. Amen."

Lichtritus waarbij eerst het gebed wordt gelezen en daarna een kaars wordt aangestoken

God van leven en licht, geen duisternis houdt U tegen.
Dat blijkt keer op keer uit de geschiedenis van uw volk.

God van leven en licht, Jij maakt telkens weer toekomst mogelijk.
geef ons de kracht om te blijven werken aan een betere wereld.,

God van leven en licht, geef ons de kracht
om te blijven werken aan een betere wereld ,
om zó doende net als deze kaarsen dragers van licht te worden. Amen.

Psalm 73 als 'schuldbelijdenis'

Omdat we soms jaloers worden bij het zien van "zondaars die,
weldoorvoed en al, gezond van lijf en ziel, in grote weelde leven. (...)
Zij die boffen met juwelen en pronken met hun kleren.
Zij die dreigen en spotten en voeren 't hoge woord."
Pag. 85 *Heer wij vergeven aan elkaar. Vergeef Gij dan ook onze schuld. (2x)*

Omdat we soms denken, "als ik zou doen zoals de anderen doen,
zou dat niet beter zijn?"
Pag. 85 *Heer wij vergeven aan elkaar. Vergeef Gij dan ook onze schuld.(2x)*

Omdat we soms verbitterd zijn, tot in onze ziel gekrenkt.
Als het ware "een dom stuk vee, een redeloze dwaas" zegt de psalm.
Pag. 85 *Heer wij vergeven aan elkaar. Vergeef Gij dan ook onze schuld. (2x)*

Lezing: Psalm 78

'De grote en kleine verhalen van de geschiedenis'. Je kunt er alle kanten mee op. Denk bijvoorbeeld aan de historische tijdsband die in vele klassen hangt. Ook in lokaal 109 waar ik deze week toezicht had. Je kent de grote lijnen nog wel: de Grieken en de Romeinen, ridders en jonkvrouwen, de ontdekkingsreizen, de slavenhandel, de industriële revolutie, de twee wereldoorlogen, de landing op de maan, tot vandaag: het zogenaamde 'digitale tijdperk'. Tot daar enkele 'grote verhalen', of beter: die van de blanke Europeaan. Eén vermelding deed me wel plezier: De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, 76 jaar en 5 dagen geleden aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. In dat perspectief mag ik hopen dat er in de lessen ook sprake is van de verovering in plaats van de ontdekking, van de rooftochten en de uitbuiting, van het bloed en de honger, van de slachtoffers en de genocides.

Maar tegen welke achtergrond moeten we psalm 78 lezen? Wat zijn 'de grote en de kleine verhalen van de geschiedenis' van de Joden? Vanwege zijn strategische ligging tussen de Middellandse Zee en de Arabische woestijn is dat een historie van veldslagen, vreemde heersers, bezetting, leegroven, zelfs van ballingschap. Egypte, Assyrië, Babylonië, Perzië, elke wereldmacht in de regio zag in Israël de ideale bufferstaat en een veilig land om handel te drijven. En toch toont het joodse volk elke keer opnieuw veerkracht, gestuwd door die Zachte Kracht, die god van het verbond, die ze nabij ervaren als ze er zijn voor elkaar en samen een menswaardige samenleving trachten op te bouwen. We luisteren naar psalm 78 die Gods grote daden in de geschiedenis van Israël vertelt in de hoop de volgende generatie te overtuigen om trouw te blijven aan de Heer. Het zal je niet verbazen waarom psalm 78 een historische psalm én een leerdicht wordt genoemd. Na de tekst volgt er ook een streepje muziek.

CD De psalmen, vertaald en bewerkt door Piet Thomas, voorgelezen door Stan Milbou, met muziek van Philippe De Chaffoy, nr. 32 en 33, Lannoo (Tielt) en Ten Have (Baarn), 2004 (De tekst vind je op het blaadje)

Lied Door de wereld gaat een woord (pag. 53)

Wegtrekken uit het slavenhuis Egypte, dat is het grote verhaal in de joodse geschiedenis. Samen op weg naar het Beloofde Land, vanuit een onstuitbare hunker in hun hart, met een stuwende droom in hun hoofd en vol levenskracht in hun ziel. En onderweg ervaren ze in zichzelf en bij elkaar die Onnoembare Aanwezigheid, die eeuwige trouw 'Ik zal er zijn'. Maar de tocht naar bevrijding verloopt met vallen en opstaan. Asaf, de dichter van psalm 78, verzwijgt niet de twijfel en het morren bij een deel van het volk. Meer zelfs: ze worden opstandig en zijn ontrouw, ze richten beelden op voor andere goden van wie ze meer heil verwachten. "*Velen die de moed begaf, bleven staan of dwaalden af, hunkrend naar hun oude land*". We zingen de onpare strofen van het lied 'Door de wereld gaat een woord' op pag. 53.

Lezing

Psalm 78 eindigt met een andere positieve noot uit hun geschiedenis: de regeerperiode van koning David. De dichter noemt hem "toegewijd , Israël werd goed geleid". Wij kennen hem vooral als de dappere jonge herder die de Filistijnse reus Goliath doodt. Waarbij de klassieke moraal van het verhaal is dat je op God moet vertrouwen en dat je dan tot grote dingen in staat bent. Is dat zo? Is de bijbelse god dan toch 'een magische kracht'? Ik vrees van niet. Ik mis Hem of Haar in de grote verhalen van de geschiedenis. Ook vandaag, waar andere goden de plak zwaaien en het dagelijks leven van iedereen bepalen. Onmenselijke goden zoals het grootkapitaal, oorlog, wapenindustrie, fake news, eigen volk eerst, besparen in de sociale zekerheid... Met alle desastreuze gevolgen voor elk mensenkind en voor onze planeet.

Eén voorbeeld: de armoede in ons land. Blijkbaar hebben alleenstaande ouders en nieuw samengestelde gezinnen het financieel moeilijker dan gezinnen die geen relatiebreuk meemaakten. Dat blijkt uit het Jaarboek Armoede en Ongelijkheid van de Universiteit Antwerpen dat niet toevallig twee dagen geleden is voorgesteld. Dat ervaart ook Mieke (47), een alleenstaande moeder van 3 kinderen. Na haar scheiding, 10 jaar geleden, belandde ze in de armoede. De kinderen waren nog klein.

"Ik had liever meer tijd en geld gehad om dingen te doen met de kinderen. Als alleenstaande gaat te veel tijd naar praktische zaken of zie je tegen uitjes op omdat het moeilijk handelbaar is om 3 kinderen te begeleiden. Er is ook geen financiële marge voor uitjes."

Zoveel jaren later dragen de kinderen nog gevolgen van opgroeien in armoede. *"Mijn dochter is beginnen te werken toen ze 16 jaar was. Sindsdien spaart ze al haar geld en geeft amper iets uit. Ze wil nooit meer in de armoede belanden."*

Door psychische moeilijkheden is werken momenteel geen optie en leeft Mieke van een invaliditeitsuitkering.

"Bij alles wat ik ga doen, is de eerste vraag: wat kost het? Dus eigenlijk geeft alles stress. Drie kinderen opvoeden, dat betekent veel kosten: schoolboeken, die kleren waar ze elke keer opnieuw uitgroeien. Alle kosten die ze meebrengen, geven me een chronisch gevoel van stress. Het is altijd weer: lukt dat of niet?"

Financieel gaat het sinds kort opnieuw wat beter met Mieke, maar een avondje uit blijft voor haar een uitdaging: *"Afgelopen zondag ben ik naar een concertje geweest met vriendinnen. Ook zij hebben het financieel niet breed. Het was een enorm werk om alles af te spreken: waar zullen we eten, wat kost dat, geraken we daar zonder auto? En ook tijdens de avond zelf denk je de hele tijd na over hoeveel drankjes je kan bestellen. Ik was uitgeput nadien en had heel de nacht nachtmerries over rekeningen die ik niet kon betalen."*

Leven in armoede brengt veel zorgen met zich mee die we met 'waardig werk' alleen niet kunnen oplossen. De bandbreedte die je nodig hebt om te solliciteren, werk te vinden en aan de slag te gaan, heb je niet als je niet beschikt over een degelijke woonplaats of het juiste vervoer of kinderopvang. Een arbeidsmarkt waar mensen in armoede niet worden uitgesloten kan enkel bestaan als er een breder sterk sociaal beleid is. Dat weten we al decennia maar het blijft een klein verhaal. Dat blijkt ook uit het relaas van iemand uit onze generatie..

"Op een bepaald moment ben ik gescheiden. Ik was toen een jonge moeder met twee jonge kinderen. Dat was moeilijk. Ik moest op mijn werk zijn, maar moest ook voor de kinderen zorgen. Het was heel erg zoeken naar voorschoolse en naschoolse opvang. Soms moest ik ook werken op zaterdag. Mijn kinderen zijn in verschillende gezinnen en opvangplaatsen geweest. Veel mensen dachten toen ook nog dat gescheiden zijn een soort besmettelijke ziekte was. Je werd scheef bekeken, zeker in de jaren '70 en '80. Ik had toen ook geen auto, dus het was heel moeilijk. Het is ook moeilijk als alleenstaande moeder en enige kostwinner. Er zijn wel kansen om minder te werken, mijn collega's die gehuwd waren gingen voor dat soort systemen. Maar ik kon dat niet, want ik was enige kostwinner. Ik had het geld echt nodig."

55 jaar, zo lang bestaat Welzijnszorg. Opgericht door Caritas Hulpbetoon in 1969. Met als eerste campagne: "Een ontdekkingstocht en een opbouwwerk". Een tocht langs ongebaande wegen. Omdat zij willen leven als nog nooit. Met iets in hun hoofd dat stroomt en licht geeft. Vrijheid ontkiemt in hen, gloeit aan. Daarvan getuige Guillaume, een alleenstaande man van 52 jaar.

Hij werkt 3 halve dagen in een sociale leerwerkplaats. Door te zwaar werk als havenarbeider heeft hij pijn en last in armen en schouders. Wegens evenwichtsproblemen kan hij zich niet verplaatsen met fiets of moto. Hij heeft een beperkt inkomen van € 1.100. Zes jaar geleden woonde hij in een ver afgelegen, armzalige chalet. Hij kreeg financiële hulp en psychologische ondersteuning van het OCMW. Hij had geen contact meer met zijn familie en minimale sociale contacten. Enkel zijn hond gaf hem gezelschap en levenszin. Hij dreigde zijn uitkering fors te zien dalen wegens langdurige werkloosheid. Hij voelde zich niemand. Hij was de wanhoop nabij. Er kwam een kentering in zijn crisissituatie door samenwerking van verschillende hulpdiensten. Hij kon gaan werken in een sociale leerwerkplaats waardoor zijn inkomen en zijn sociale contacten verhoogden. Zijn eigenwaarde "ik kan nog wel iets" werd er door opgekrikt. Het Sociaal Verhuurkantoor bezorgde hem een betere woning, dicht bij een stadscentrum. Via een buddy van de plaatselijke Welzijnsschakel kwam hij in contact met andere mensen die het ook moeilijk hadden. Geleidelijk aan ging hij zich thuis voelen in deze groep en kon hij in de dialooggroep zijn verhalen kwijt en kon hij anderen dienstbaar zijn. Een nog grotere doorbraak en groei kwam er toen hij deel ging uitmaken als actief lid van vzw De Tandem, een burgerbeweging die acties opzet om

solidariteit en duurzaamheid te stimuleren. In de Repair Cafés die vzw De Tandem tweemaandelijks organiseert is hij de barman en hij maakt inmiddels als werkend lid deel uit van deze vzw. Geleidelijk aan groeide bij hem het besef dat hij nog meer mogelijkheden in zich had. Hij ging deelnemen aan vormingen van Welzijnsschakels en nam deel aan hun regionale vergaderingen. Hij maakt deel uit van de werkgroep die elk jaar op 17 oktober de armoede onder de aandacht van de beleidsmakers brengt door een grote openbare manifestatie te houden. Vanuit een hopeloze crisissituatie is Guillaume, door de warme bezorgdheid en goede samenwerking van velen, geëvolueerd tot een zelfbewuste man die stap voor stap naar een leefbaar en zinvol leven streeft.”

Gelukkig zijn er zo veel hoopvolle verhalen. Je kent er ook ongetwijfeld. Klein maar fijn. Een verschil van dag en nacht, van licht en duisternis. Inderdaad, op dit niveau kun je stellen dat je op God – op goddelijke mensen - moet vertrouwen en dat je dan samen tot grote dingen in staat bent. Of met de woorden van bevrijdingstheoloog Gustavo Gutiérrez die onlangs overleed: “Wij mogen de armen niet zien als enkel slachtoffer van een systeem. Deze gedachte marginaliseert de mens in armoede. Het maakt hem tot een mens die geen recht meer heeft om rechten te hebben. We moeten de mens in armoede blijven zien in zijn volle capaciteit mens te zijn. Als een persoon die bekwaam is na te denken over de eigen situatie en samen met anderen in staat tot handelen. Wij moeten de tekenen van de tijd lezen, want doorheen de strijd van de arme tegen zijn armoede is God ook vandaag aan het werk. Inzet voor de arme is gerechtigheid doen, is liefde doen.”

Lied Hoever te gaan? (pag. 43)

We zingen de onpare strofen.

Collecte en praktische punten

Tafelgebed 20

“Inzet voor de arme is gerechtigheid doen, is liefde doen.” Laten we dat uitdrukken op de manier van Jezus van Nazareth nl. door brood en wijn delen. Kleine tekens voor een levenslange roeping en voor een rechtvaardige samenleving waar het voor iedereen goed is om te wonen.

Brood en wij delen

Vrije voorbeden met als acclamatie ‘Gaan waar geen wegen gaan’ (pag. 85)

Onzevader

Zegen en zending

Mensen gezocht:

mensen die een hart hebben
voor wie werk zoekt

mensen die een neus hebben
voor verborgen talenten

mensen die oog hebben
voor de waarde van ervaring

mensen die oor hebben
voor oplossingen bij problemen

mensen die de hand reiken
aan wie moeite doet of heeft

mensen die kunnen lezen
tussen de regels van een cv

mensen die kansen zien
in diversiteit, in taakverdeling

mensen die een lans breken
voor een trager ritme, voor meer welzijn

mensen die ruimdenkend, flexibel
warm en onthaland zijn

mensen die mens willen worden

(Hilde Van Parys)

Laat ons hopen dat er veel mensen in aanmerking komen voor deze 'vacature', dat er veel mensen opstaan en solliciteren voor dit 'knelpuntberoep' op de arbeidsmarkt. Hiertoe zegenen we elkaar in de naam van de "Vader, Zoon en Broeder en inspirerende Geest in ons midden. Amen."

Slotlied Wie moet zwijgen , zal gaan spreken (pag.54)

Bronnen:

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/12/12/alleenstaande-ouders-en-nieuw-samengestelde-gezinnen-zijn-het-fi/>

Piet Thomas, De psalmen, Lannoo (Tielt) en Ten Have (Baarn), 2004, 227 pag.